

Opleiden in groepen

Jan Lavrijsen & Raymond van de Walle

Inhoud

- **Kennismaking, relatie met thema**
- **Presentatie, ervaringen**
- **Discussie toepassingsmogelijkheden in eigen situatie**

Presentatie

- **Korte historie, aanleiding**
- **Hoe werkt het in praktijk?**
- **Regelgeving**
- **Scholing**

In context vandaag

ALLE HANDEN AAN DEK
"Complexiteit vergt gezamenlijkheid"

Doelen **P**roject **W**erving **O**pleiders en opleidingsplaatsen (2014 – 2016)

1. Creëren van structureel voldoende opleidingsplaatsen in alle regio's van Nederland

1.1. Eén of meerdere **pilots van een opleidingsgroep** bij een opleidingsinrichting

2. Opstellen en toepassen van kwaliteitseisen voor nieuwe opleidingsplaatsen, **opleidingsgroep** en (hoofd)opleiders.

Belangrijkste aanleidingen

- Toenemende decentralisatie en kleinschaligheid locaties
- Verspreide doelgroepen, speciale doelgroepen op verschillende locaties
- Toenemende specialisatie specialisme, kaderartsen; behoefte inzet inhoudelijke expertise tbv aios
- Noodzaak uitbreiding opleidingscapaciteit
- Behoefte aan meer flexibiliteit gekoppeld aan IOP aios
- Lastiger te voldoen aan koppeling aios-opleider aan 1 locatie
- Testen van vernieuwing met advisering aanpassingen praktijk, regelgeving

Opleidingsgroep

Definitie:

- Een groep Specialisten Ouderengeneeskunde die in zijn geheel is erkend als opleidingsgroep met de opleider als eindverantwoordelijke.
- Een opleidingsgroep is een belangrijke voorwaarde voor het creëren van een krachtige leeromgeving voor de aios en levert een bijdrage aan de uitbreiding van het aantal opleidingsplaatsen

Kwaliteitsborging & verbetering in pilot

- **Competentieprofiel leden opleidingsgroep**
- Opleider houdt regie in de begeleiding, o.a. door wekelijkse leergesprekken houden
- **Inhoudelijke werkbegeleiding door leden opleidingsgroep**
- Inzet zoveel mogelijk kaderartsen
- Continuïteit patiëntenzorg blijft gewaarborgd
- **Begeleiding en training leden opleidingsgroep**
- Samenwerking en structureel overleg opleider, co-opleider, aios
- Goedkeuring leerwerkplan door hoofd opleiding
- Evaluaties

Bevindingen tot heden

- Meer flexibiliteit
- Scherper kijken met meer mensen
- Sneller en beter beoordelen ('4-ogen-principe')
- Meer maatwerk, meer profilering aanbod
- Meer en gevarieerder feedback
- Krachtiger leeromgeving
- Positieve invloed op opleidingsklimaat, meer draagvlak, meer samenwerking, meer bewustwording opleidingsrol
- Meer profilering kaderartsen, vakinhoud
- Meer focus op leerdoelen
- Opleider meer in regierol (organiseren, plannen, aansturen)
- Profilering opleidingsgroep intern en extern

Opleidingsgroepen Specialisme Ouderengeneeskunde in Nederland

Organisatie	Locatie
Van Neynsel	Den Bosch
Vivium	Naarden
Zorggroep Groningen	
Land van Horne	Weert
Azora	Terborg
Pieter van Foreest	Delft
Aafje	Rotterdam
ZGGA	Amstelveen
Cicero	Brunssum
Archipel	Eindhoven
De Waalboog (Joachim en Anna)	Nijmegen
Marga Klompé (Pronsweide)	Winterswijk
Opella (het Baken)	Bennekom
Amaris	
Amstelring Noord	
Proteion	Roermond
Cordaan	
Thebe	Breda
Elde Maasduinen (Liduina)	Boxtel
Marente	Oegstgeest
Treant	Hoogeveen/Emmen

Criteria voor het starten van een opleidingsgroep

Om een goede kwaliteit te waarborgen :

- startcriteria voor opleiders en opleidingsinstellingen,
- kenmerkende taken leden opleidingsgroep.

De startcriteria worden voorafgaand aan de erkenningsaanvraag getoetst door opleidingsinstituut.

Startcriteria opleidingsgroep

Basis:

- **Vigerend CGS-Kaderbesluit**
- **Kwaliteitskader Cluster 1**
- **Specifiek Besluit Specialisme Ouderengeneeskunde**
- **SOON-Kwaliteitsvoorwaarden leeromgeving Somatiek, Psychogeriatric en Geriatisch revalidatiezorg, inclusief consultatie eerste lijn**

Wie en wat zoeken we dan?

- Kwalitatief goed functionerende opleiders en opleidingsinstellingen met minimaal twee opleiders, waarvan één kaderarts Opleiden en één of meerdere plv. opleiders die eveneens kaderarts Opleiden zijn, danwel KOO volgen
- Groep gemotiveerde leden van de opleidingsgroep met aanvullende expertise/kaderopleidingen afgerond
- Stabiel team dat aandacht heeft voor continue verbetering van de kwaliteit van de ouderengeneeskundige zorg en van het opleiden
- Team heeft goede relatie met bestuur en management
- Indien meerdere kaderartsen Opleiden, dan zoeken we een opleider met leiderschapskwaliteiten die voldoende in de lead is om het hele proces aan te sturen en daarover goed te communiceren van binnen en naar buiten

Kenmerkende taken leden opleidingsgroep

THEMA	KENMERKENDE TAKEN LID OPLEIDINGSGROEP	
1. Toepassen basisprincipes opleiden	<ol style="list-style-type: none"> 1. Volgen en sturen leerproces 2. Werken conform de regels van opleiden 	<ol style="list-style-type: none"> a. Toont motivatie voor het vak van opleiden b. Draagt het belang van opleiden uit c. Draagt bij aan het creëren van condities waaronder een aios op de werkplek kan leren d. Volgt het leerproces van de aios via directe observatie en feedback e. Biedt zoveel leerhulp als nodig is om de aios zoveel mogelijk zelfstandig te laten leren f. Handelt volgens de wet- en regelgeving van de opleiding
2. Begeleiden op de leerwerkplek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Leerstijl/-voorkeurgericht begeleiden 2. Feedback geven en ontvangen 	<ol style="list-style-type: none"> a. Past principes van leerstijl/-voorkeurgericht begeleiden toe b. Zet feedback effectief in bij het leren en kan feedback ontvangen c. Signaleert ineffectief leergedrag en maakt dit bespreekbaar d. Realiseert op de werkplek gerichte leeractiviteiten voor de aios e. Benut voorkomende werkzaamheden in de patiëntenzorg voor het opleiden
3. Coachen op competenties	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stimuleren tot reflecteren 2. Stimuleren tot zelfsturing 	<ol style="list-style-type: none"> a. Ondersteunt bij het formuleren van haalbare leerdoelen en bijbehorend plan van aanpak b. Past principes en methoden toe om de aios te stimuleren tot reflecteren c. Bevordert dat aios verantwoordelijk wordt en blijft voor zijn/haar eigen leerproces
4. Toetsen en beoordelen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Volgen en sturen leerproces door toetsen en beoordelen 2. Educatief toetsen 	<ol style="list-style-type: none"> a. Verzamelt relevante informatie over de voortgang van het leerproces, ten behoeve van de beoordeling van de aios door de opleider b. Zorgt voor een effectieve en vertrouwelijke informatieoverdracht over het functioneren van de aios c. Kan gericht educatieve toetsen inzetten om feedback te geven op de mate van competentiebeheersing van de aios d. Adviseert de opleider over de voortgang van het leerproces van de aios
5. Organiseren, samenwerken en professionaliteit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opleidingsklimaat beïnvloeden 2. Hanteren van conflicten 3. Leerzaam maken van eigen rolgedrag 4. Blijven leren 	<ol style="list-style-type: none"> a. Werkt effectief samen in de opleidingsgroep ten behoeve van een veilig en stimulerend opleidingsklimaat b. Draagt actief en constructief bij aan de kwaliteit van de opleiding c. Informeert de opleider tijdig bij (dreigende) problemen en conflicten rond het leren en opleiden als deze het leren van de aios belemmeren d. Maakt eigen rolgedrag leerzaam voor het leerproces van de aios e. Heeft een actieve leerhouding en blijft zich ontwikkelen als co-opleider

Rol opleider

- **Regelmatig observeren + feedback**
- **Afnemen van toetsen (alle) op initiatief van de AIOS of eigen initiatief**
- **Nabespreken van toetsen**
- **Bespreken zelfevaluatie**
- **Wekelijkse leergesprekken**
- **Adviseren hoofd opleiding over voortgang tijdens selectieve beoordeling**

Rol co-opleider

- Regelmatig observeren + feedback
- Afnemen van toetsen (m.n. KPB) op **initiatief van de AIOS** of eigen initiatief
- Nabespreken van toetsen
- **Dagrapportages + werkbegeleidingsgesprekken**
- **Adviseren** opleider over de voortgang
- **Zie competentieprofiel**

Kenmerkende taken leden opleidingsgroep

THEMA	KENMERKENDE TAKEN LID OPLEIDINGSGROEP	
1. Toepassen basisprincipes opleiden	<ol style="list-style-type: none"> 1. Volgen en sturen leerproces 2. Werken conform de regels van opleiden	<ol style="list-style-type: none"> a. Toont motivatie voor het vak van opleiden b. Draagt het belang van opleiden uit c. Draagt bij aan het creëren van condities waaronder een aios op de werkplek kan leren d. Volgt het leerproces van de aios via directe observatie en feedback e. Biedt zoveel leerhulp als nodig is om de aios zoveel mogelijk zelfstandig te laten leren f. Handelt volgens de wet- en regelgeving van de opleiding

2. Begeiden op de leerwerkplek

- 1. Leerstijl/-voorkeurgericht begeleiden
- 2. Feedback geven en ontvangen

- a. Past principes van leerstijl/-voorkeurgericht begeleiden toe
- b. Zet feedback effectief in bij het leren en kan feedback ontvangen
- c. Signaleert ineffectief leergedrag en maakt dit bespreekbaar
- d. Realiseert op de werkplek gerichte leeractiviteiten voor de aios
- e. Benut voorkomende werkzaamheden in de patiëntenzorg voor het opleiden

4. Toetsen en beoordelen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Volgen en sturen leerproces door toetsen en beoordelen 2. Educatief toetsen	<ol style="list-style-type: none"> a. Verzamelt relevante informatie over de voortgang van het leerproces, ten behoeve van de beoordeling van de aios door de opleider b. Zorgt voor een effectieve en vertrouwelijke informatieoverdracht over het functioneren van de aios c. Kan gericht educatieve toetsen inzetten om feedback te geven op de mate van competentiebeheersing van de aios d. Adviseert de opleider over de voortgang van het leerproces van de aios
---------------------------------	--	--

Regelgeving:

- **Kaderbesluit CGS**
- **Daaronder: Kwaliteitskader Cluster 1**
- **Geformuleerd als: (plv.) opleider (en indien aanwezig de opleidingsgroep)**

Regelgeving m.b.t. de opleidingsgroep

- de leden hebben een gedifferentieerd activiteiten- en belangstellings-terrein binnen het vakgebied en bieden een palet aan patiëntenzorgtaken waarmee de beschreven leerdoelen kunnen worden behaald (E.13)
- de leden waarborgen dat ten minste één van de leden van de opleidingsgroep in de opleidingsinstelling aanwezig is of binnen 30 minuten aanwezig kan zijn (E.13)
- de leden dragen zorg voor een schriftelijke overdracht bij dienstoverdracht (E.13)
- de leden voldoen bij de uitoefening van het specialisme aan de kwaliteitseisen van de betreffende wetenschappelijke vereniging (E.13)

Regelgeving

Opleider:

- ziet er op toe dat de leden van de opleidingsgroep aan de erkenningseisen uit het Kaderbesluit CGS en het desbetreffende specifieke besluit voldoen

mbt. de opleidingsgroep:

- de leden zijn wetenschappelijk actief (E.13)
- de leden houden regelmatig besprekingen en refereerbijeenkomsten waarbij in beginsel alle leden van de opleidingsgroep aanwezig zijn (E.13)

Regelgeving

m.b.t. de opleidingsgroep:

- de opleidingsgroep bestaat uit de opleider, een of meer plaatsvervangend opleider(s) en in de instelling werkzame geneeskundig specialisten die betrokken zijn bij de opleiding van het desbetreffende specialisme (E.13)

Begeleiding in opleidingsinstelling

Aios-opleider:

- **Leergesprekken (1ste jaars: elke week; 3de jaars: 1x/2 weken)**
- **Observaties en nabesprekingen a.h.v. leerdoelen/IOP**
- **Onderwijsmomenten: consulentschap geriatrie, FTO, casuïstiekbespreking. Voorbereiding door aios**
- **CAT, veranderingsmanagement, ethisch beraad**

Begeleiding in opleidingsinstelling

Aios-opleider- co-opleider:

- **Trilateraal: co-opleider bij deel leergesprek, 1x/ 4 weken.**

Opleider – Co-opleider:

- **Bilateraal: 1x / 6 weken; hoe gaat het opleiden en wat heeft de co-opleider nodig?**

Scholingsaanbod vanuit SOON

- scholing voor de (voltallige) opleidingsgroep
- scholing voor nieuwe leden van opleidingsgroepen
- scholing voor opleiders van opleidingsgroepen

Scholingsaanbod vanuit SOON

Scholing voor de (voltallige) opleidingsgroep:

Het SOON-scholingsprogramma 'Begeleiden op de leerwerkplek' voor opleidingsgroepen bestaat uit twee geaccrediteerde incompanytrainingen (één training per jaar):

- Training 1: 'Supervisie en feedback'
- Training 2: 'Supervisie op leerdoelen'

Scholingsaanbod vanuit SOON

Scholing voor nieuwe leden van opleidingsgroepen:

- Landelijke inhaaltraining voor (nieuwe) collega's die de incompanytraining(en) hebben gemist.

Scholingsaanbod vanuit SOON

Scholing voor opleiders van opleidingsgroepen:

- Ter ondersteuning van opleiders om zich tot leiders van opleidingsgroepen te ontwikkelen, organiseert SOON eenmaal per jaar een landelijke dag waarbij leiderschapsscholing, intervisie en uitwisseling centraal staan.

Extra of verbijzonderde taken voor opleiders van opleidingsgroepen

Opleiderscompetentie

'Werkt systematisch en doelgericht aan verbetering van het eigen beroepsmatig functioneren'

verbreed tot:

het 'totale functioneren van de opleidingsgroep'.

Daarbij horen extra of verbijzonderde taken voor opleiders van opleidingsgroepen.

Extra of verbijzonderde taken

- **Neerzetten en uitdragen visie op opleiden met de groep**
- **Vorbereiden en samenstellen van de groep**
- **Vastleggen werkwijze en afspraken binnen de groep**
- **Delegeren van taken**
- **Feedback geven aan leden groep**
- **Creëren draagvlak en borgen voorwaarden**
- **Jaarplan maken van activiteiten en scholingen**
- **Vorbereiden en organiseren van scholingen**
- **Presenteren opleidingsgroep naar binnen en buiten**
- **Inzetten van rolmodellen**
- **Expliciteren en uitdragen opleidingsaanbod**
- **Betrekken leden van de groep bij toetsen en beoordelen**
- **Informatie overdragen van en naar instituut en SOON**
- **Evalueren functioneren opleidingsgroep**
- **Kwaliteitsverbetering laten zien (visitatie)**

Scholing door opleider zelf

Wat wordt qua scholing verder van de opleider verwacht?

- Naast het SOON-scholingsaanbod, organiseert de opleider ook zelfstandig eigen scholingsmomenten voor de opleidingsgroep, waarbij o.a. het monitoren van het leerproces van de aios centraal staat.

Intervisie/scholing door opleidingsinstituut

Op alle opleidingsinstituten regelmatig terugkomdagen voor de opleiders.

Daarbij focus op intervisie/scholing op het gebied van coaching en beoordeling en vindt afstemming met de mentor/docent plaats over de individuele aios.

KaderOpleiding Opleiden (K00)

Competentiegericht opleiden

Structuur en vormgeving

Cursusdata en inschrijven

Startmodule

Module A

Module B

Module C

Module D

Toetsing en beoordeling

LevenLangLeren (3L)

Data 3L-bijeenkomsten SOON

Aanbevolen bij-/nascholing

Werken met opleidingsgroepen

Werken met opleidingsgroepen

Waarom een opleidingsgroep?

Om aan de toenemende zorgvraag van ouderen te voldoen zullen veel meer specialisten ouderengeneeskunde opgeleid moeten worden. Opleiden binnen een opleidingsgroep biedt hier mogelijkheden voor. Groot voordeel is dat daarmee tegelijk ook de inhoudelijke expertise van kaderartsen (zoals geriatrische revalidatie, palliatieve zorg of eerstelijnszorg) beter ingezet wordt binnen de opleiding.

Na succesvolle pilots is deze mogelijkheid inmiddels opgenomen in de reguliere opleidingsmogelijkheden binnen de opleiding tot specialist ouderengeneeskunde.

Criteria voor het starten van een opleidingsgroep

Om een goede kwaliteit van deze opleidingsgroepen te waarborgen zijn:

- [startcriteria](#) voor opleiders en opleidingsinstellingen vastgesteld, alsmede
- [kenmerkende taken leden opleidingsgroep](#).

De startcriteria worden voorafgaand aan de erkenningsaanvraag getoetst.

Interesse in het starten van een opleidingsgroep?

Neem voor meer informatie contact op met het hoofd van het [opleidingsinstituut](#) waaraan je verbonden bent.

Vervolg na erkenning als opleidingsgroep

Nadat het opleidingsinstituut een positief advies aan de RGS heeft uitgebracht t.a.v. de erkenningsaanvraag als opleidingsgroep, zal het instituut SOON op de hoogte brengen dat deze